

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే

॥ ప్రక్షిప్తేషు ద్వితీయః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ప్రక్షిప్తేషు ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్వానం ప్రతి శ్రీరామస్య న్యాయస్తదిచ్ఛయా తత్తాడకస్య బ్రాహ్మణస్య
మరాధీశపదే ప్రతిష్ఠాపనం శునా మరాధీశత్వదోషాణాం ప్రతిపాదనం

శ్రుత్వా రామస్య వచనం లక్ష్మణస్తవరితస్తదా |
శ్వానమాహూయ మతిమాన్ రాఘవాయ న్యవేదయత్ || 1 ||

దృష్ట్వా సమాగతం శ్వానం రామో వచనమబ్రవీత్ |
వివక్షితార్థం మే బ్రూహి సారమేయ న తే భయం || 2 ||

అథాపశ్యత తత్రస్థం రామం శ్వా భిన్నమస్తకః |
తతో దృష్ట్వా స రాజానం సారమేయోఽబ్రవీద్ వచః || 3 ||

రాజైవ కర్తా భూతానాం రాజా చైవ వినాయకః |
రాజా సుప్తేషు జాగర్తి రాజా పాలయతి ప్రజాః || 4 ||

నీత్యా సునీతయా రాజా ధర్మం రక్షతి రక్షితా |
యదా న పాలయేద్ రాజా క్షిప్రం నశ్యంతి వై ప్రజాః || 5 ||

రాజా కర్తా చ గోష్ఠా చ సర్వస్య జగతః పితా |
రాజా కాలో యుగం చైవ రాజా సర్వమిదం జగత్ || 6 ||

ధారణాద్ ధర్మమిత్యాహుర్ధర్మేణ విధృతాః ప్రజాః |
యస్మాద్ ధారయతే సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం || 7 ||

ధారణాద్ విద్విషాం చైవ ధర్మేణారంజయన్ ప్రజాః |
తస్మాద్ ధారణమిత్యుక్తం స ధర్మ ఇతి నిశ్చయః || 8 ||

ఏష రాజన్ పరో ధర్మః ఫలవాన్ ప్రేత్య రాఘవ |
నహి ధర్మాద్ భవేత్ కించిద్ దుష్పాపమితి మే మతిః || 9 ||

దానం దయా సతాం పూజా వ్యవహారేషు చార్జవం |
ఏష రామ పరో ధర్మో రక్షణాత్ ప్రేత్య చేహ చ || 10 ||

త్వం ప్రమాణం ప్రమాణానామసి రాఘవ సువ్రత |
విదితశ్చైవ తే ధర్మః సద్భిరాచరితస్తు వై || 11 ||

ధర్మాణాం త్వం పరం ధామ గుణానాం సాగరోపమః |
అజ్ఞానాచ్చ మయా రాజన్పుక్తస్త్వం రాజసత్తమ || 12 ||

ప్రసాదయామి శిరసా న త్వం క్రోధుమిహార్హసి |
శునః స వచనం శ్రుత్వా రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ || 13 ||

కిం తే కార్యం కరోమ్యద్య బ్రూహి విస్రభ మా చిరం |
రామస్య వచనం శ్రుత్వా సారమేయోఽబ్రవీదిదం || 14 ||

ధర్మేణ రాష్ట్రం విందేత ధర్మేణైవానుపాలయేత్ |
ధర్మాచ్ఛరణ్యతాం యాతి రాజా సర్వభయాపహః || 15 ||

ఇదం విజ్ఞాయ యత్ కృత్యం శ్రూయతాం మమ రాఘవ |
భిక్షుః సర్వార్థసిద్ధశ్చ బ్రాహ్మణావసథే వసన్ || 16 ||

తేన దత్తః ప్రహారో మే నిష్కారణమనాగసః |
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు రామేణ ద్వాఃస్థః సంప్రేషితస్తదా || 17 ||

ఆనీతశ్చ ద్విజస్తేన సర్వసిద్ధార్థకోవిదః |
అథ ద్విజవరస్తత్ర రామం దృష్ట్వా మహాద్యుతిః || 18 ||

కిం తే కార్యం మయా రామ తద్ బ్రూహి త్వం మమానఘ |
ఏవముక్తస్తు విప్రేణ రామో వచనమబ్రవీత్ || 19 ||

త్వయా దత్తః ప్రహరోఽయం సారమేయస్య వై ద్విజ |
కిం తవాపకృతం విప్ర దండేనాభిహతో యతః || 20 ||

క్రోధః ప్రాణహరః శత్రుః క్రోధో మిత్రముఖో రిపుః |
క్రోధో హ్యసిర్మహాతీక్ష్ణః సర్వం క్రోధోఽపకర్షతి || 21 ||

తపతే యజతే చైవ యచ్ఛ దానం ప్రయచ్ఛతి |
క్రోధేన సర్వం హరతి తస్మాత్ క్రోధం విసర్జయేత్ || 22 ||

ఇంద్రియాణాం ప్రదుష్టానాం హయానామివ ధావతాం |
కుర్వీత ధృత్యా సారథ్యం సంహృత్యేంద్రియగోచరం || 23 ||

మనసా కర్మణా వాచా చక్షుషా చ సమాచరేత్ |
శ్రేయో లోకస్య చరతో న ద్వేష్టి న చ లిప్యతే || 24 ||

న తత్ కుర్యాదసిస్తీక్ష్ణః సర్వో వా వ్యాహతః పదా |
అరిర్వా నిత్యసంక్రుద్ధో యథాఽఽత్మా దురనుష్ఠితః || 25 ||

వినీతవినయస్యాపి ప్రకృతిర్న విధీయతే |
ప్రకృతిం గూహమానస్య నిశ్చయేన కృతిర్ద్రువా || 26 ||

ఏవముక్తః స విప్రో వై రామేణాక్లిష్టకర్మణా |
ద్విజః సర్వార్థసిద్ధంతు అబ్రవీద్ రామసన్నిధౌ || 27 ||

మయా దత్తప్రహరోఽయం క్రోధేనావిష్టచేతసా |
భిక్షార్థమటమానేన కాలే విగతభైక్షకే || 28 ||

రథ్యాస్థితస్త్యయం శ్వా వై గచ్ఛ గచ్ఛేతి భాషితః |
అథ స్వైరేణ గచ్ఛంస్తు రథ్యాంతే విషమం స్థితః || 29 ||

కోధేన క్షుధయావిష్టస్తతో దత్తోఽస్య రాఘవ |
ప్రహారో రాజరాజేంద్ర శాధి మామపరాధినం || 30 ||

త్వయా శస్త్రస్య రాజేంద్ర నాస్తి మే నరకాద్భయం |
అథ రామేణ సంప్రప్తాః సర్వ ఏవ సభాసదః || 31 ||

కిం కార్యమస్య వై బ్రూత దండో వై కోఽస్య పాత్యతాం |
సమ్యక్ప్రణిహితే దండే ప్రజా భవతి రక్షితా || 32 ||

భృగ్వాంగిరసకుత్సాద్యా వసిష్ఠశ్చ సకాశ్యపః |
ధర్మపాఠకముఖ్యాశ్చ సచివా నైగమాస్తథా || 33 ||

ఏతే చాన్యే చ బహవః పండితాస్తత్ర సంగతాః |
అవధ్యో బ్రాహ్మణో దండైరితి శాస్త్రవిదో విదుః || 34 ||

బ్రువతే రాఘవం సర్వే రాజధర్మేషు నిష్ఠితాః |
అథ తే మునయః సర్వే రామమేవాబ్రువంస్తదా || 35 ||

రాజా శాస్త్రా హి సర్వస్య త్వం విశేషేణ రాఘవ |
త్రైలోక్యస్య భవాశాస్త్రా దేవో విష్ణుః సనాతనః || 36 ||

ఏవముక్తే తు తైః సర్వైః శ్వా వై వచనమబ్రవీత్ |
యది తుష్టోఽసి మే రామ యది దేయో వరో మమ || 37 ||

ప్రతిజ్ఞాతం త్వయా వీర కిం కరోమీతి విశ్రుతం |
ప్రయచ్ఛ బ్రాహ్మణస్యాస్య కౌలపత్యం నరాధిప || 38 ||

కాలంజరే మహారాజ కౌలపత్యం ప్రదీయతాం |
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు రామేణ కౌలపత్యేఽభిషేచితః || 39 ||

ప్రయయౌ బ్రాహ్మణో హృష్టో గజస్కంధేన సోఽర్చితః |
అథ తే రామసచివాః స్మయమానా వచోఽబ్రువన్ || 40 ||

వరోఽయం దత్త ఏతస్య నాయం శాపో మహాద్యుతే |
ఏవముక్తస్తు సచివై రామో వచనమబ్రవీత్ || 41 ||

న యూయం గతితత్త్వజ్ఞాః శ్వా వై జానాతి కారణం |
అథ పృష్టస్తు రామేణ సారమేయోఽబ్రవీదిదం || 42 ||

అహం కులపతిస్తత్ర ఆసం శిష్టాన్నభోజనః |
దేవద్విజాతిపూజాయాం దాసీదాసేషు రాఘవ || 43 ||

సంవిభాగీ శుభరతిర్దేవద్రవ్యస్య రక్షితా |
వినీతః శీలసంపన్నః సర్వసత్త్వహితే రతః || 44 ||

సోఽహం ప్రాప్త ఇమాం ఘోరామవస్థామధమాం గతిం |
ఏవం క్రోధాన్వితో విప్రస్త్యక్తధర్మాహితే రతః || 45 ||

కుద్ధో నృశంసః పరుష అవిద్వాంశ్చాప్యధార్మికః |
కులాని పాతయత్యేవ సప్త సప్త చ రాఘవ || 46 ||

తస్మాత్ సర్వాస్వవస్థాసు కౌలపత్యం న కారయేత్ |
యమిచ్ఛేన్నరకం నేతుం సపుత్రపశుబాంధవం || 47 ||

దేవేష్వధిష్ఠితం కుర్యాద్ గోషు చ బ్రాహ్మణేషు చ |
బ్రహ్మస్వం దేవతాద్రవ్యం స్త్రీణాం బాలధనం చ యత్ || 48 ||

దత్తం హరతి యో భూయ ఇష్టైః సహ వినశ్యతి |
బ్రాహ్మణద్రవ్యమాదత్తే దేవానాం చైవ రాఘవ || 49 ||

సద్యః పతతి ఘోరే వై నరకేఽవీచిసంజ్ఞకే |
మనసాపి హి దేవస్వం బ్రహ్మస్వం చ హరేత్తు యః || 50 ||

నిరయాన్నిరయం చైవ పతత్యేవ నరాధమః |
తచ్చుత్వా వచనం రామో విస్మయోత్పుల్లలోచనః || 51 ||

శ్వాప్యగచ్ఛన్మహాతేజా యత ఏవాగతస్తతః |
 మనస్వీ పూర్వజాత్యా స జాతిమాత్తోఽపదూషితః |
 వారాణస్యాం మహాభాగః ప్రాయం చోపవివేశ హ || 52 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
 ఉత్తరకాండే ప్రక్షిప్తేషు ద్వితీయః సర్గః ||